

Sandoikens Bataljons årsrapport 1943

Korpset hadde valg på offiserer 28/2 1943 og det fikk dette resultat:

Offiserer 1943.

Nils Syrstad Nilsen	Sjef	
Egil Larsen og Lars Høegh	1. kompanisjef	(Man ville sikre seg fast reserve.)
Alf Kristiansen	2. kompanisjef	
Arne Hordvik	2. løytnant	
Kurt Johannessen	4. løytnant	
Frank G-jesdal	Fanebærer	
Kjell Thomsen	1. faneoffiser	
Rolf Thomsen	2. faneoffiser	
Sverre Thomsen	3. faneoffiser	
Finn Møller Christensen	Tamburmajor	
Egil Vetaas	Adjutant	

Valget må betegnes som meget sterkt for korpsets mobile oppsetning. Av foranstående som har ervervet seg Ørneorden og de som skal få denne tildelt ved inntredende anledning er følgende:

Alf Kristiansen	Fikk Ørneorden 1939
Arthur Ingebrigtsen	” ” 1940
Bjarne Kolstad	” ” 1942
Oscar Møller Christensen	” ” 1942
Nils Syrstad Nilsen	” ” 1942
Egil Larsen	” ” 1942
Arne Hordvik	” ” 1943
Kurt Johannessen	” ” 1943
Egil Vetaas	” ” 1943

Finn Møller Christensen står til Ørneorden 1944.

Før vi tar fatt på korpsets affærer dette året, vil vi ta med at det var ikke bare krigen man var opptatt av i denne tiden. Vi lar Edmund Pedersen i historiekomiteen berette:

Dagliglivet gikk for en stor del sin vante gang. De fleste familiefedre var i arbeid. Var deres eget arbeidssted i fare for innskrenkninger, så var der nok av tyskerarbeid å få, og mange var de som benyttet seg av det. Barn så man mindre til og husmødrene var også for en stor del fraværende i det de fleste familier med barn som bodde litt utsatt til nede ved havnen eller rundt oppsatte luftvernsskyts var evakuert. Det var heller ikke den trafikken i gatene man var vant til fordi det skortet på bensin. Privatbiler drevet med trekull (knott) og med svære tanker på siden som skulle slagges og gjøres rene så man heller ikke mye til. Men firmabiler var der mange av, de fleste større firmaer beholdt sine biler fyrte med knott, og sjåførene hadde en skitten jobb for å si det mildt.

Mange ungdommer og middelaldrende menn var også blitt utskrevet til arbeidstjeneste. Det var derfor mange som tok seg jobb på landsbygden og hjalp til med onnearbeidet og skoghogst. Da slapp de tyskerarbeid og de fikk større rasjoner på kortene som tungarbeidere. Men det var ikke lett å gå klar arbeidstjenesten. Der var imidlertid et par mann på arbeidskontoret i Bergen som var flink å manipulere med registreringskortene. Personlig fikk jeg også innkallelse til slik tjeneste, til

og med på Dokken, et av de mest utsatte steder under bombing, men kortet mitt kom på en eller annen måte vekk.

Flere private firmaer tok også opp skoghogst, og Kløverhuset holdt en fast gjeng i arbeid med dette inne i Eikelandsosen. Disse ble det skiftet på, men de hadde det ganske morsomt, fortalte de selv. Direktør A. Meyer Johnsen som eide fiskefirmaet Clement Johnsen i Sandviken på Cristiansholm var en av lederne i Kløverhuset, og der falt mang en god fiskemiddag eller andre Nordlandsprodukter ad den vei, og alt kom vel med.

Rasjoneringen var jo meget streng og spesielt brødrasjonene var altfor små. Tobakksmangelen var også følbart, likeledes alt av sukkervarer. Litt smør, ost og grønnsaker kunne man slumpe til å få fatt i ved raske sykkelturet opp i Fana, eller i helgene når man besøkte familien på landet. Men der var streng kontroll, og det var ikke få kilo kjøtt som ble dumpet i vågen søndagskveldene fra de gamle fjordabåtene når kontrollen var på det verste. Det var bedre å la det gå på sjøen enn å bli tatt for hamstring.

En mindre bra form for omsetning utviklet seg også i disse krigsårene. Det var brennevinssalget. Man fikk en flaske pr. person pr. måned av den såkalte borgeraquaviten. Det var en dårlig vare. Men stilte man seg opp i fire tiden om morgenen utenfor polet så kunne man regne med å få sin rasjon. Mange som ikke drakk noe nevneverdig solgte disse med 150% fortjeneste til oppkjøpere, og disse igjen solgte flaskene videre med enda større fortjeneste. Det var ubegripelig hva enkelte var villige til å betale, men betale gjorde de.

I Sandviken var det også jevnt med arbeid. Fisk var der ikke så meget av, men kjøpmennene var oppfinnsomme og gikk i gang med hermetiske fiskekaker av fiskemel o.a. Alt gikk jo til innenlandsk forbruk, eller til den tyske Wehrmacht. Nå er det imidlertid slått fast at tyskerne fikk største delen av sine rasjoner utenfra, de hadde jo hånd over en rekke land med en langt større produksjon av landbruksvarer enn Norge, men det er klart at de skummet fløten også her. For øvrig var havnen, også i Sandviken, sterkt bevoktet. Så også for de som arbeidet på Cristiansholm. Her ble det utstedt pass som måtte forevises tyske vakter. Min far, som faktisk er døpt von Essen Pedersen, brukte dette navnet den førte tiden da der ikke var utstedt bevis for å komme seg til Holmen og slapp igjennom. Andre ganger gjorde han det ikke. Vakten så da i sine notater og brølte: "Sind sie ein **von** oder nicht?" Jo, det var så, sa min far. "Ja" ropte tyskeren, "einmal so und einmal so".

Der var forøvrig sabotasje i Sandviken som kunne blitt meget farlig for distriktet. En organisasjon i motstandsbevegelsen kaltes Saborg. Disse, fortelles det, besto for det meste av venstreorienterte og kommunister og de gikk tildels hardt frem. En 2. styrmann på S/S "Neptun" hadde forbindelse med Saborg, og da skipet lå i Sandviken, ga han organisasjonen et tips om at skipet var lastet med viktig krigsmateriell til Tyskland. Styrmannen påtok seg selv sabotasjen, og fester limpets til skipssiden under vannlinjen. Her var montert en mine som var tidsinnstilt, slik at den skulle gå av når der var minst mannskap ombord. Selv gikk han til køys og ble purret ut på morgenen. Han satt da i sin lugar med dør en åpen slik at alle kunne se hvor han var da minen eksploderte. På forhånd hadde han kastet ut en syrebeholder, slik at det hele ble forklart med at det var folk utenfra som hadde vært på ferde. Skipet ble imidlertid lekk og måtte settes på land i Sandviksbukten. Noen represalier ble ikke tatt.

Ellers klarte folk seg som best de kunne og både bridgeklubber og annen selskapelighet forekom hyppig. Likeledes hadde kveldskursene på skolene en blomstringstid. Praktikk talt de aller fleste kurs var fulltegnet. Det lot til at folk i alle aldre ville benytte ventetiden til å utvide sine kunnskaper og liksom viktig, det tok tankene vekk fra krigen og all dens vesen. Høst og vinter var

det jo svært beklemmende å sitte bak blindingsgardinene og lytte etter flyalarmen. Personlig tok jeg en rekke kurs under krigen, noe som kom til nytte senere hen. Likeledes arbeidet jeg som forsikringsagent, og bortsett fra spenningen ved å ta seg frem i de mørklagte gatene, var det utrolig hvor mange mennesker jeg kom i kontakt med i de forskjellige omgivelser og forhold. Der var en enorm interesse for livsforsikring i krigsårene, og der var få restriksjoner knyttet til livspoliser, noe man ville trodd at der var. Forsikringsselskapene generelt satte altså ikke risikoprosenten for død særlig høyt, bortsett da hos forsikringstakere med et særlig farlig yrke. Vi moret oss ofte med at der var risikotillegg for en mann som arbeidet i kommunen som brosteinslegger men ikke for en som arbeidet på veiarbeid for tyskerne.

Av virksomhet forøvrig fremgår det at Breder Gundersen har skjenket korpset kr. 100.- til korpsets historie. Det bemerkes at rådsformann Christen Tvedt har innehatt sjefsmedaljen fra 9. april 1940 og har utøvet alle funksjoner som er i overensstemmende med dette hederstegn. Christen Tvedt var 4. løytnant i 1910. Her følger et lite utdrag av et notat som Christen Tvedt sendte til sjefen Nils Syrstad den 24/3-1943:

"Hallo Nils.

Dette skal du ved leilighet vise til Alf og Egil når dere møtes, men stå ikke på gaten da selv det mest uskyldige kan lede til misforståelser. Forøvrig skal vi ha et møte hjemme hos meg i april måned når kveldene er blitt lengre både av hensyn til mangel på brensel og at jeg ikke har blendet i dagligstuen."

Som man ser var tiden full av "farer". På møte i Rådet den 8. april 1943, tillater rådsformann Christen Tvedt seg til å innstille til rådet å fatte følgende beslutning:

"Mekler Einar Erichsen, tambur 1901 tildeles for sitt banebrytende arbeid til korpshistoriens fremme korpsets høyeste utmerkelse, Ørneordenen i gull".

Og her kommer begrunnelsen:

Christen Tvedt skriver:

"Einar Erichsen er, uten fortregning for noen annen den første som slo til lyd for å samle korpsets historiske materiale slik at der med tiden kunne utarbeides en oversikt over Sandvikens Bataljons historie, dens organisasjon og utvikling. Jeg anfører videre etter min erindring: Som medlem av festkomiteen for feiringen av korpsets 60 års jubileum i 1917, ivret Einar Erichsen for at man først av alt skulle gå i gang med dette arbeidet som det aller viktigste, og i den anledning satte han som betingelse for overhodet å underskrive festproppet, at der først skulle skaffes tilveie bevisførsel for at stiftelsesdagen riktig var 17. mai 1857. Herr Erichsen vendte seg også til sorenskriver Julius Olsen, tidligere politimester i Bergen, som var en stifterne av Sandvikens Buekorps og fikk av ham en skriftlig beretning som helt ut bekrefter den muntlige overlevering til punkt og prikke, nemlig at korpset ble stiftet 17. mai 1857. Denne sorenskriver Julius Olsens beretning er, som dokument, anerkjent av øvrige eldre bergenske guttekorps og er i sin tid overdraget korpset og befinner seg nå i Tvedts sikkerhetsboks i bankhvelvet. Herr Erichsen forærte ved nevnte jubileum korpset som gave kr. 1.000 med det uttrykkelige forlangende at beløpet kun skulle brukes til historiens utgivelse. Pengene er dessverre av korpsguttene blitt brukt på andre måter. Herr Erichsen har imidlertid ved alle aktuelle anledninger ufortrødent fremholdt betydningen av at arbeidet skulle komme i gang. Dette har omsider resultert i at korpset har fått sin historiekomité, og av denne komité fikk Christen Tvedt i 1931 blankofullmakt til å samle det historiske stoffet, bearbeide det og legge det frem for korpsets ansvarlige når tiden var inne. Andre har nok på forskjellige områder ytet det historiske arbeid sine tjenester, men Einar Erichsen har ved stadig å fremholde betydningen av dette, og selv personlig deltatt i dette arbeidet ved innsamling og arkivering og ved å skaffe frem kilder, bidratt meget til at historiarbeidet er

blitt institusjonalisert i korpset. Jeg anbefaler derfor mitt forslag på det varmeste som en honnør og hyllest til tambur Einar Erichsen.”

31. mars 1943
Christen Tvedt
Rådsformann

8. mai dette året ble det plantet et tre på Sandvikstorget til erstatning for "Lahnetreet" som ble hugget ned i 1941. Dette ble imidlertid plantet inne på selve torget, omtrent der 4 pelotong stiller opp. Det var et lindetre og ikke en hestekastanje slik som "Lahnetreet". Det ble noe foraktelig kalt "Erstatningstreet".